

MAASGOUWSE KRONIEK ROND KRUISEN EN KAPELLEN

Voorzitter Lei Peeters aan het woord

Beste vrijwilliger,

Zoals bekend werd begin 2009 de *Stichting kruisen en kapellen Maasgouw* opgericht.

Als overkoepelende organisatie probeert de stichting een steun in de rug te zijn voor alle individuele vrijwilligers en plaatselijke werkgroepen die op het gebied van het cultureel religieus erfgoed actief bezig zijn.

Het stichtingsbestuur bestaat uit een vertegenwoordiger van uit iedere kern van Maasgouw die door de betreffende vrijwilligers uit de betreffende kern is voorgedragen.

In totaal telt de stichting op dit moment 78 vrijwilligers. U bent een van die vrijwilligers.

De taken van de vrijwilligers zijn zeer divers. De werkzaamheden die zij geheel belangeloos en dat meestal al gedurende vele jaren uitvoeren variëren van klusjesmannen tot beheerders die belast zijn met het dagelijks onderhoud en/of het openen en sluiten van een kapel.

Dankzij al deze vrijwilligers worden de kruisen en kapellen, alsook de religieuze buitenbeelden in stand gehouden.

Als voorzitter van de stichting voel ik me zeer vereerd om in deze nieuwsbrief u te kunnen bedanken voor alles wat u in het afgelopen jaar voor de stichting heeft betekend. Ik ben oprecht heel erg trots op jullie allen.

Kort wil ik nog eens even terugblikken naar de activiteiten in het afgelopen jaar, om daarna de blik naar de toekomst te richten.

Allereerst denk ik aan alle vrijwilligers die de kruisen en kapelletjes hebben gepoetst, en ervoor zorgden dat de kapelletjes, voor zover mogelijk toegankelijk waren voor alle bezoekers die behoefte hadden aan gebed en het opsteken van een kaarsje.

Ook zorgde vele vrijwilligers weer voor bloemen en devotiekaarsen in de talloze kapelletjes

In Wesseme werd een vrijwilligersdag georganiseerd, waarbij tevens een gerestaureerd veldkruis opnieuw werd ingezegend. Een zeer geslaagde activiteit waarover elders in deze nieuwsbrief uitgebreid wordt ingegaan.

Het stichtingsbestuur kreeg de kans om zich in Maasgouwnieuws te presenteren. Deze publicatie vormde een aanzet tot vele positieve reacties op het werk van de stichting.

Alle religieuze buitenbeelden werden gereinigd en zullen in het voorjaar van 2010 worden behandeld, zodat algen en vuil geen grip meer op de beelden krijgen.

In Thorn werd door de plaatselijke werkgroep een muurnis bij het klooster van de zusters van Bethanie gerestaureerd, waarna de zusters een toepasselijk beeldje van de H. Moeder Magdalena in de nis konden plaatsen. Deken Maassen verzorgde op geheel eigen wijze de inzegening. Ook werd een aanvang genomen met de restauratie van een kapel ter ere van de H. Nepomucenus.

Als topper van het jaar kan worden genoemd de bouw en inzegening van een nieuwe kapel ter ere van Maria de moeder van het heilig huisgezin. Deze kapel werd gebouwd achter het voormalige gemeentehuis van Linne en werd mede gebouwd als eerbetoon aan wijlen kapelaan Roy de Bie.

Samen met de gemeente Maasgouw en Essent Lighting werden in diverse kernen kapellen en H. Hartbeelden aangesloten op de openbare verlichting.

Ook werd op de gemeentelijke begraafplaats in Stevensweert een door de smeden van Eijnderhoof vervaardigd smeedijzeren kruis op Allerzielen ingezegend en in gebruik genomen. In diezelfde kern werd een groot houten corpus dat eerst tegen de buitengevel van de Stephanuskerk aanhing

gerestaureerd en nadat het was bevestigd op een nieuw kruis weer opgehangen in de parochiekerk.

Resumerend kan worden geconcludeerd dat 2009 in velerlei opzicht een vruchtbaar jaar is geworden. Desondanks waren er ook minpunten. Vandalen hadden het gemunt op een corpus in Maastricht-Beek, dat werd gestolen. Verder werd er op enkele plaatsen een poging ondernomen tot inbraak; echter zonder resultaat. Als ik zulke berichten hoor bekruipt mij een geval van woede. Wat is er nog laffer dan voorwerpen of bouwwerken in de openbare ruimte opzettelijk te vernielen met als enige doel zich af te wenden van het religieus erfgoed, danwel te proberen wat kleingeld dat geofferd is voor het opsteken van een kaarsje te bemachtigen. Onze Lieve Heer zal wel raad weten met dit soort klanten.....

Na deze terugblik past ook een blik in de toekomst. De werkgroep Oorlogshedenkingskruis Ohé en Laak is al druk doende met de restauratie / vernieuwing van een drietal veldkruisen; naar verwachting zal de inzegening in 2010 plaatsvinden. In Stevensweert zal begin 2010 het schilderwerk van een aantal veldkruisen ter hand worden genomen.

In Panheel zal geprobeerd worden het beeld van de H. Antonius te restaureren en terug te plaatsen in de koepel van de voormalige melkfabriek de Fuus. Ook zal een door storm verwoest veldkruis teruggeplaatst gaan worden langs de weg tussen Panheel en Grathem.

In Thorn zal de plaatselijke stichting alles in het werk stellen om een nieuwe Jozefkapel te plaatsen langs de Baarsstraat.

Voor wat betreft de andere kernen ga ik er vooralsnog vanuit dat de plaatselijke vertegenwoordigers hun stem zullen laten horen wanneer een corpus, kruis of kapel gerestaureerd gaat worden.

Met andere woorden veel zaken staan weer op de rol.

Laten wij rekenen op Gods steun en zegen om alle werkzaamheden tot een goed einde te brengen.

Ik wens u alsook uw familieleden mooie feestdagen en een gezegend Nieuwjaar toe.

Met de beste groeten,

Lei Peeters

Voorzitter Stichting kruisen en kapellen Maasgouw

Geslaagde vrijwilligersdag van de Stichting Kruisen en kapellen Maasgouw

De eerste vrijwilligersdag van de Stichting kruisen en kapellen Maasgouw is een geweldig succes geworden. Met Wessems als uitvalsbasis en ruim vijftig belangstellenden leek de dag, 29 augustus, op voorhand een succes. Om 13.30 uur kon voorzitter Lei Peeters op het fraaie marktplein van het voormalige vestigstadje Wessems de groep belangstellenden welkom heten voor de eerste grote activiteit van de stichting. Lei onderstreepte het belang van het behoud van het cultureel religieus erfgoed. Binnen Maasgouw zijn er 43 kapellen, 31 kruisbeelden en 14 religieuze buitenbeelden. De gemeente Maasgouw ondersteunt dit initiatief met een financiële bijdrage.

Na de introductie kreeg bestuurslid en tevens stadsgids Joep Gielen uit Wessems het woord. Gepassioneerd vertelde hij de deelnemers van alles en nog wat over de rijke historie van de handelsstad Wessems. Trots maakte hij melding van het feit dat Wessems eerder dan bv. Maastricht stadrechten kreeg. Een blik op de glorie van Wessems blijkt uit de talloze bewaard gebleven karakteristieke gevels en achterliggende panden. De typisch Gelderse bouwstijl, de vele scheve muren, de sierlijke klinkerbestrating, de fraaie gebogen raamomlijstingen, de naar de Maas aflopende straatjes. Joep wist van elk onderwerp wel het een of ander te melden. Zo zagen we het woonhuis van Bairke Dierx, de man die met zoveel bezieling talloze straatjes en steegjes met zijn vaardige hand van maaskeien voorzag.

Staande aan de rand van het fraaie met maaskeien bestrate marktplein vertelde Joep het een en ander over het karakteristieke gebouw aan de rand van dit plein. Het gebouw was in de loop der tijd behalve

raadhuus ook school en een van de bijgebouwen diende als huisvesting voor onderwijzend personeel. Architectonisch is het een bijzonder gebouw, dat een mooi geheel vormt met het marktplein. Ook de belendende gebouwen rond het plein dragen bij aan de uitstraling van deze dorpskern. In een van de hoeken van de markt staat een oude waterpomp, een van de zeven of acht die Wessems ooit telde. Deze pomp dient als een herinnering aan de dagen dat het gebruik van waterleiding nog geen gemeengoed was. Reden waarom dit gedeelte van Wessems tot beschermd dorpsgezicht is uitgeroepen.

Terwijl we ons verplaatsten naar de Steenweg wees de gids ons op een gedenkplaat die is aangebracht in de gevel van het geboortehuis van de bekende Deken Thijssen die ooit in Wessems het levenslicht zag.

In de parochiekerk was Jos Schreurs onze gids. Deze kerkenkenner slaagde erin de aanwezigen te boeien met een interessant verhaal over de geschiedenis van de kerk, de diverse bouwstijlen die zijn toegepast en de manier waarop in de loop der tijd restauraties zijn uitgevoerd. Het was voor de toehoorders jammer dat in de kerk niet alles even duidelijk te verstaan was.

Enkele gegevens over het gebouw: de parochiekerk van Wessems is gewijd aan de H. Medardus, de enige kerk in Nederland die aan deze Vlaamse heilige is toegewijd. Deze kerk, oorspronkelijk in Romaanse stijl gebouwd, had wellicht al een voorganger in de vorm van een (heidense?) tempel. In de 13^e eeuw is de oorspronkelijke kerk afgebroken en vervangen door een kerk in Gotische stijl. Enkele muren en het priesterkoor dateren uit

deze periode. Dankzij opgravingen kort na de Tweede Wereldoorlog zijn tal van ornamenten uit die periode tevoorschijn gekomen. Het huidige kerkgebouw draagt daarvan ook een aantal renaissancekenmerken. In 1944 werd de kerk door oorlogshandelingen bijna volledig verwoest. De buitenmuren en het priesterkoor weerstonden de vijandige aanvallen.

De kerk in haar huidige vorm heeft in de Romaanse toren een markant punt. Eigenlijk is dit niet juist want de oorspronkelijke toren werd eind 1944 zwaar gebombardeerd, waarna bij de wederopbouw veel materialen van de oude toren en muren opnieuw zijn gebruikt om de toren en de kerk op de oude fundamenten in een Romaanse stijl te herbouwen. In de kerk is duidelijk te zien welke traveeën dateren uit de tijd van de laatste uitbreiding van de kerk. Medio 1951 werd de herbouwde kerk door Mgr. Lemmens plechtig ingezegend en in gebruik genomen.

De kerk heeft nog enkele kunstvoorwerpen die de moeite van het bekijken meer dan waard zijn. Bij het betreden van het gebouw wordt de blik al snel getrokken naar het fraaie gepolychromeerde beeldhouwwerk, bestaande uit twee ruggelings tegen elkaar geplaatste Mariabeelden, een zg. Marianum uit de 16^e eeuw.

De eikenhouten preekstoel uit het midden van de 19^e eeuw met in de reliëfs de beeltenissen van de vier evangelisten is een waar pronkstuk.

De doopvont die oorspronkelijk achter in de kerk stond, werd later voor in de kerk geplaatst om de doopvieringen beter tot hun recht te laten komen. De kuip dateert uit de 17^e eeuw.

De kerk beschikt over een drietal eikenhouten biechtstoelen waarvan de oudste het jaartal 1637 draagt. De twee andere zijn van recentere datum. Het wijwatervat, een geschenk van Paus Leo XIII, heeft een mooie locatie in het gebouw.

Bekend is het beeldje van O.L. Vrouw van Wessem aan wie een legende wordt toegeschreven, waarvan de lezingen evenwel duidelijk verschillen vertonen.

De route vervolgend nam Joep ons mee naar het H. Hart beeld tegenover de kerk en het beeld van St. Barbara, de patrones van o.a. de mijnwerkers, enkele tientallen meters verderop. In dit gedeelte van Wessem staan ook enkele bijzonder fraaie woningen die ooit toebehoorden aan notabelen uit het stadje.

Voordat we de dorpskern van Wessem verlieten bleven we stilstaan bij het witte Mariakapelletje op de hoek Kloosterstraat-Thornerweg. Dit kleine kapelletje met zijn kenmerkende trapgeveltje is momenteel dringend aan een renovatiebeurt toe.

Wandelend in de richting van Thorn pauzeerden we bij het kruisbeeld dat al vele tientallen jaren door de familie Smeets wordt onderhouden en beheerd. De drie gebroeders Smeets vertelden over dit kruis dat het ooit elders in Wessem gestaan had, maar dat het daar door dorpsvernieuwingen werd weggehaald. Het kreeg toen, in twee etappes, een nieuwe standplaats op de grens van Wessem en Thorn. "Met de rug naar Thorn" werd er lachend bij verteld.

Daarna toog het gezelschap naar het Wessemse buitengebied waar bij de Hagenbroek, even voorbij het schietterrein van de plaatselijke schutterij, een daar staand kruisbeeld door Wessemse vrijwilligers helemaal is opgeknapt. Het houten kruis is vakkundig gerenoveerd, het corpus is in ere hersteld, de bestrating is met Wessemse keien aangelegd en nieuwe beplanting siert het geheel. Processiepaaltjes met vlaggetjes gaven het geheel een bijzonder cachet. Lei Peeters ging in het kort in op de geschiedenis van het veldkruis.

Hij verhaalde over het veldkruis dat ooit werd geschonken door de heer Bair Coolen, rentmeester uit Neeritter, die een groot gedeelte van zijn landerijen schonk aan de Parochiekerk van de H. Medardus. Hij woonde in Wessem in de Helstraat. Een grotere symboliek tussen Hel en Hemel is niet mogelijk. Op een kaart van J. Cuijpers uit 1846 staat het kruis reeds aangegeven.

In 1996 werd het kruis besmeurd met menie. De daders werden niet opgepakt. De heer Ad de Wijs heeft het toen opnieuw geschilderd. Saillant detail aan het corpus is dat een arm korter is.

Dit is het gevolg van smeedwerk door een oom van Joep Gielen. Hij maakte een replica van de rechter arm, maar toen die klaar was bleek die aan de linkerzijde een stukje te kort te zijn.

De beheerders van het veldkruis waren achtereenvolgens de heren Sjaak Lenaers en Piet Hennissen. Momenteel is Wiel Lemmen de beheerder.

Begin 2009 werd het plan opgevat om het kruis met corpus en ook het plantsoen op te knappen. De heren Joep Gielen en Wiel Lemmen hebben het kruis en het corpus gerestaureerd. Het kruis werd voorzien van een nieuw zinken dak en het corpus werd van zijn zwarte lak ontdaan en wit geschilderd. Medewerkers van de gemeente hebben de struiken gesnoeid en voorzien van een nieuwe bestrating, met vermelding van de naam Hagenbroek. Het kruis kan nu weer stralen in een prachtig landschap en is gelegen langs een mooie wandel- en fietsroute. We kunnen er trots op zijn.

Pikante bijzonderheid: de voeten van het corpus zijn met twee nagels doorboord. Dit gegeven duidt op een zg. Belgisch corpus. Bij Nederlandse corpussen heeft O.L. Heer de voeten gekruist waardoor er slechts één spijker nodig is om voeten te doorboren.

Dit zou iets te maken hebben met de Nederlandse krenterigheid. Dit alles voor wat het waard is.

Hierna gaf de voorzitter het woord aan deken Maassen voor de inzegening. Deken R. Maassen hield een korte speech waarin hij het belang van het Kruis onderstreepte. Hij benadrukte dat veel mensen het kruis zien als een teken van het lijden en sterven van Christus. Dat is inderdaad juist maar bovenal dient het kruis gezien te worden als een overwinning van de liefde op de dood. De liefde van God voor de mensen is oneindig groot. Daarna deed hij de plechtige inzegening, waarna de heren Lemmen en Gielen het kruis versierden met een fraaie bloemenkrans.

Toen was het tijd voor een welverdiende onderbreking van de rondwandeling. In de tuin van de familie van Osch stonden de tafels en stoelen gereed en de plaatselijke bakker had diverse lekkernijen vervaardigd. Enkele dames hadden intussen gezorgd voor een bakje heerlijke koffie en toen kon het gezelschap zijn gang gaan. Iedereen liet zich de versnaperingen goed bekomen.

Na de pauze konden degenen die intussen de vermoeidheid in de benen voelden de spieren verder sparen en gebruikmaken van een huifkar. Dwars door het natuurgebied waar de natuur door de afgravingen van enkele jaren geleden de kans krijgt zich te herstellen in de oude vorm (er zouden ooit 275 broedparen ooievaars zijn waargenomen) passeerden we vlak voor het betreden van de bebouwde kom het atelier van een Wessemse kunstenaar die in de gevel van zijn woonhuis zijn familie portretteerde. Even later bereikten we het St. Antoniuskapelletje. Deze heilige, die aangeroepen wordt voor het terugvinden van verloren zaken, heeft een onderkomen vlak bij de oprit naar de autoweg. Ook deze kapel valt op door haar trapegevel.

Enkele honderden meters verder bewonderden we de laatste religieuze aanwinst van de stad Wessem, de enkele jaren geleden gebouwde Mariakapel. Ooit stond in de buurt van de Rabobank een Mariakapel, maar deze moest wijken voor de aanleg van een nieuw stratenplan. Wijken betekent in deze vorm meestal: afgebroken worden. De Wessemse schutterij St. Joris mocht in 2005 het Oude Limburgse Schutterfeest organiseren, een evenement waaraan de hele Wessemse bevolking met hand-en-spandiensten een bijdrage heeft

geleverd. Als dank voor die inspanningen schonk de schutterij met medewerking van allerlei instanties, o.a. de voormalige gemeente Heel, aan de Wessemse bevolking deze kapel. Alle werkzaamheden werden door leden van de schutterij uitgevoerd, vanaf het graafwerk tot en met het plaatsen van het gesmede kruis in de nok van het gebouw. In de volksmond wordt deze kapel, ten onrechte overigens, de St. Joriskapel genoemd. Dat deze kapel in een behoefte voorziet moge blijken uit het grote aantal devotiekaarsjes die elke dag in de kapel worden aangestoken.

De klok wees intussen in de richting van 17.00 uur. We passeerden nog enkele huisjes die in lang vervlogen dagen een typische dorpse mentaliteit uitstraalden, en die gelukkig na een grondige restauratie voor het dorp behouden bleven. Terwijl onze blikken al vielen op de stroom der Maas, werden we door Joep eerst nog gewezen op enkele verlagings in een paar tuinen. Deze verlagings zijn de restanten van de vroegere stadsgrachten.

Moe doch voldaan, om een bekend cliché van stal te halen, zochten de deelnemers een plaatsje op het terras van café het Veerhuis Wat daar allemaal over de dag verteld is, is uw chroniqueur deels ontgaan, maar afgaande op de reacties is deze eerste vrijwilligersdag voor de volle 100% geslaagd.

De Stichting Kruisen en kapellen in Limburg geeft een zeer interessant kwartaalblad uit waarin volop aandacht wordt besteed aan kapellen en kruisen in onze provincie. Voor inlichtingen en abonnementen (€ 10,- per jaar): www.kruisenenkapellenlimburg.nl.

Uitgave Stichting kruisen en kapellen Maasgouw

Bestuur: L.Peeters (Stevensweert), J.Hannen (Brachterbeek), M.Rongen (Thorn), Fr. Wilms (Maasbracht), J.Peeters (Linne), G.Laug (Ohé en laak), J.Gielen (Wessem), Mw. G.Stienen-Maessen (Beegden), Mw.W.Janssen (Heel) en T.Vestjens (Hunsel).

Bankrekening 14.94.61.267 t.n.v. Kruisen en kapellen Maasgouw